

การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดเชียงราย Cultural Surveillance of People in Chiang Rai Province

เลห์ล่า ตรีเอากานุกูล*
Lelar Treeaekanukul

Received : October 4, 2018

Revised : November 7, 2018

Accepted : December 19, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วัฒนธรรมสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง และวิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน ที่ทำงานและมีประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมสำคัญของจังหวัดเชียงรายที่ต้องเฝ้าระวัง 12 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย การเคารพผู้อาวุโส การใช้ภาษาคำเมือง และวรรณกรรม อาหาร พื้นบ้าน ความเชื่อ ศาสนาและพิธีกรรม การใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในการประกอบอาชีพ ดนตรีพื้นเมือง และการ ฟ้อนรำ คุณธรรมจริยธรรม ศิลปะ การประดิษฐ์ และการแสดง การละเล่น สถาปัตยกรรมล้านนา และด้าน ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ กลุ่มที่ต้องให้ความรู้ด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมมากที่สุดคือกับกลุ่มเด็ก และเยาวชน รองลงมาคือ กลุ่มผู้สูงอายุ โดยให้หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานด้านการศึกษา องค์กรศาสนา องค์กร ชุมชนรวมถึงผู้ผลิตสื่อทุกรูปแบบ เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมเอง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของชาติ สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นให้เฝ้า ระวังอย่างเข้มข้นเพื่อป้องกันวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติไม่ให้เกิดการสูญเสียและสูญหายไป ในที่สุด ด้วยวิธีการจัด กิจกรรมทั้งด้านการสอน การอบรมสัมมนา การถ่ายทอด การอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิมไว้ การฟื้นฟู การสังคายนา และจัดพื้นที่เพื่อการแสดง ด้วยความร่วมมือกันของหน่วยงานทุกฝ่ายและประชาชนในจังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ : วัฒนธรรม / การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม / จังหวัดเชียงราย

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Lecturer in the Department of Sociology and Anthropology School of Social Sciences Chiang Rai
Rajabhat University

ABSTRACT

This research aimed to study important culture for surveillance, and activities of surveillance, of people in Chiang Rai Province. Qualitative methods were used to collect data for example interviews and group discussions of the key informants including representatives of government agencies and private sectors who involved with the cultural surveillance in Chiang Rai Province. The findings revealed that the 12 significant culture for surveillance included costume; respect to seniors; local language and literature; folk food; beliefs, religion and ritual; using traditional wisdom in the occupation; indigenous music and dance; virtue and ethics; arts; invention and role play; Lanna architecture; and traditions associated with Buddhism. The most important group to educate cultural surveillance showed that children and youth should be the top priority, then the elders. Engagement of government agencies, educational organizations, religious organizations, community organizations, as well as all media producers in cultural surveillance together with the cultural owners would achieve the sustainability. More important, roots of the nation culture must be urged for close observation in order to protect the magnificent culture of the nation, not lost and disappeared. The proposed activities such as teaching, seminar on traditional conservation relaying, rehabilitation, and arranging space to display should be involved all parties and the people in Chiang Rai Province.

Keywords : Culture / Cultural Surveillance / Chiang Rai Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม ต่อมาวัฒนธรรมได้ทำให้มนุษย์สร้างชีวิตของตน จนขยายกลายเป็นสังคมชุมชนของตนเอง ทำให้แต่ละสังคมแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันไป เมื่อสังคม ชุมชนขยายใหญ่โตขึ้น จนถึงระดับชาติ วัฒนธรรมประจำชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเป็นรัฐ ความเป็นเอกราชและอธิปไตยที่ไม่ถูกใครครอบงำ ดังนั้น หากชาติใดไม่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ถูกกลืนหรือผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมอื่นจนไม่หลงเหลือวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน นั่นคือการสิ้นชาติ สิ้นความภาคภูมิใจทำให้ชาดการเรียนรู้ การถ่ายทอดความเป็นตัวตนของตนเองต่อไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระราชกระแสดำรัสไว้ว่า “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ” กระทรวงวัฒนธรรมผู้ที่มีหน้าที่หลักได้มีนโยบายให้ทุกภาคส่วนในสังคมตามแนวความคิดที่ว่า ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของวัฒนธรรม การรักษาหรือสืบทอดวัฒนธรรม โดยเจ้าของวัฒนธรรมเองจะทำให้เกิดความยั่งยืนถาวรตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตระหนักถึงความสำคัญในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม เพื่อที่จะช่วยกันสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงให้กับสังคม และที่สำคัญจะได้ช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืน

การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อรวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ ให้ความหมายทางวัฒนธรรม รวมถึงการนำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการเพื่อป้องกัน แก้ไข หรือบรรเทาปัญหาทางวัฒนธรรม Plipat. Sensation. & Chumthong. (2009) ในสภาพสังคมปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างก้าวกระโดด ทำให้สังคมไทยเข้าสู่กระแสของการเปลี่ยนแปลงตามสภาพของ โลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมต่างประเทศได้เข้ามาอย่างมากผ่านทางสื่อต่างๆ เข้าถึงทุกพื้นที่ของประเทศไทย นำมาซึ่ง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีปฏิบัติที่ดี หรือเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมดั้งเดิมอันเป็นความงาม ความเป็นเฉพาะตัว ของความเป็นไทยไปอย่างน่าเสียดาย งานด้านวัฒนธรรมที่เป็นหน่วยงานสำคัญที่มีภารกิจหลักในการอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนาระบบ กลไกในการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวตั้งแต่ระดับ วัฒนธรรมตำบล วัฒนธรรมอำเภอ และวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อให้สังคมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นำไปสู่การรักษาประเพณีและวัฒนธรรม อันงดงามของประเทศไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไว้ให้สืบเนื่องต่อไป แต่งานดังกล่าวไม่สามารถสำเร็จได้ โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเฝ้า ระวังดังกล่าวเป็นไปอย่างสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสภาพของวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆ

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง จากการเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดในสยาม การมีชายแดนเชื่อมต่อ กับประเทศเพื่อนบ้านถึง 2 ประเทศ คือประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้เป็น เป้าหมายที่มียักย่องเที่ยวเข้ามาเยือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในทุกๆ ด้าน จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา วัฒนธรรมสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง รูปแบบ และวิธีการเฝ้า ระวังทางวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดเชียงรายว่าเป็น เช่นไร ผลการศึกษาจะนำมาซึ่งการสร้างควา มตระหนัก สร้างความรักความหวงแหนให้เกิดขึ้นกับประชาชนในจังหวัดเชียงราย ที่จะส่งผลต่อการเฝ้าระวังทาง วัฒนธรรมในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์วัฒนธรรมสำคัญที่ต้องเฝ้าระวังของประชาชนในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาวิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย เป็นตัวแทนหน่วยงานด้านวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย สภาวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาวัฒนธรรม 18 อำเภอในจังหวัดเชียงราย ศูนย์บริการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พัฒนาการจังหวัดเชียงราย สำนักงาน ททท. ภาคเหนือเขต 2 สมาคมสื่อมวลชนและประชาสัมพันธ์จังหวัด เชียงราย เครือข่าย OTOP จังหวัดเชียงราย และสาขาวิชาการจัดการภูมิปัญญาวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัด เชียงราย และหอการค้าจังหวัดเชียงราย

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวประเด็นคำถามและวิธีการให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย ได้แก่แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและ ไม่มี โครงสร้าง และประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม โดยมีการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจจาก ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ในด้านวัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสังเกต เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านวัฒนธรรมที่พบเห็นในพื้นที่ ศึกษา ร่วมกับการสัมภาษณ์ จัดการสนทนากลุ่มเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้แสดงความคิดเห็นและเสนอข้อเท็จจริง ด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในทุกๆ ด้าน การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการจัดกระทำกับข้อมูลและมีการตรวจสอบความถูกต้องอยู่เสมอ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ด้วยการจัดเวทีเพื่อวิพากษ์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาในระหว่างการทำวิจัย ประมวลผลข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย นำเสนอผลด้วยการบรรยาย หรือพรรณนา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. วิเคราะห์วัฒนธรรมสำคัญที่ต้องเฝ้าระวังของประชาชนในจังหวัดเชียงราย พบว่ามีวัฒนธรรมสำคัญ 12 ด้านที่ประชาชนในจังหวัดเชียงรายต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย การเคารพผู้อาวุโส การใช้ภาษาและวรรณกรรมคำเมือง อาหารพื้นบ้าน ความเชื่อศาสนาและพิธีกรรม การใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในการประกอบอาชีพ ดนตรีพื้นเมืองและการฟ้อนรำ คุณธรรมจริยธรรม ศิลปะการประดิษฐ์และการแสดง การละเล่น สถาปัตยกรรมล้านนา และด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ

2. วิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดเชียงราย

2.1 วิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในระดับอำเภอ เนื่องจากจังหวัดเชียงราย แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 18 อำเภอ การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจึงเป็นนโยบายที่ทุกอำเภอได้มีส่วนร่วมดำเนินการด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ประชาชนได้ให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งที่ปรากฏพบเห็นในชีวิตประจำวันและ วัฒนธรรมบางอย่างที่เริ่มจางหายไป กิจกรรมที่จัดจึงขึ้นอยู่กับบริบทของ แต่ละอำเภอในรูปแบบแตกต่างกันไป ปรากฏในกิจกรรมในแต่ละอำเภอที่จัดขึ้น ดังนี้

- 1) อำเภอเมือง จัดกิจกรรมงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขงที่จัดเป็นประจำทุกปี
- 2) อำเภอเวียงชัย มีศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ที่เปิดให้ผู้สนใจเข้าไป
- 3) อำเภอเชียงของ มีภาคกองเก่าที่นำอาหารพื้นถิ่นมาจัดจำหน่ายในทุกวันศุกร์
- 4) อำเภอเทิง จัดประเพณีแข่งเรือพายเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมและสร้างความสามัคคีในชุมชน
- 5) อำเภอพาน จัดงานกินปลาที่สอดคล้องกับพื้นที่ ที่เป็นแหล่งเลี้ยงปลาของจังหวัดเชียงราย
- 6) อำเภอป่าแดด จัดงานเทศกาลข้าวหอมและของดีที่มีอยู่ในอำเภอ เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรม

ข้าวในหลากหลายรูปแบบ

- 7) อำเภอแม่จัน จัดงานเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่อย่าง

หลากหลาย

- 8) อำเภอเชียงแสน จัดงานมหกรรมวัฒนธรรม 4 แผ่นดินเพื่อนำเสนอวัฒนธรรมร่วมกับ

ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ จีน เมียนมาร์ สปป.ลาว และ ไทย

- 9) อำเภอแม่สาย จัดงานมหัศจรรย์ 10 ชาติพันธุ์แม่สายประจำปีเพื่อเป็นพื้นที่นำเสนอ

วัฒนธรรมของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยว

- 10) อำเภอแม่สรวย ดินแดนแห่งชาและกาแพที่เลื่องชื่อ จัดงานวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการ

ผลิตและการท่องเที่ยวตามรูปแบบวัฒนธรรมของพื้นที่

- 11) อำเภอเวียงป่าเป้า จัดงานของดีเวียงป่าเป้าเพื่อนำเสนอของดีที่มีอยู่ในชุมชน
- 12) อำเภอพญาเม็งราย จัดกิจกรรมไหว้สาพญามังรายที่เป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิม
- 13) อำเภอเวียงแก่น จัดงานส้มโอเวียงแก่นและการนำเสนอของดีที่มีอยู่ในอำเภอ

14) อำเภอขุนตาล มีการอนุรักษ์ด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่อย่างหลากหลายให้เป็นที่ยึด

15) อำเภอแม่ฟ้าหลวง จัดงานประเพณีผีตาโชนเป็นประจำทุกปี เพื่อนำเสนอวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ

16) อำเภอแม่ลาว มีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมดั้งเดิมด้าน มวย รำวง ซอ และการละเล่นเพื่อการอนุรักษ์ให้คงอยู่

17) อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ เพื่อนำวัฒนธรรมของชาวอีสานออกมาให้ปรากฏและร่วมกันฟื้นฟูอนุรักษ์

18) อำเภอดอยหลวง จัดงานประเพณีเพื่อนำเสนอวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลีลาที่อาศัยอยู่ได้แก่ กระเหรี่ยง เมียนหรือเย้า ลาวและคนไทยพื้นเมืองให้เป็นที่ยึดและเกิดการฟื้นฟูอนุรักษ์

2.2 กลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ควรให้ความรู้ด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมมากที่สุด คือกลุ่มเด็กและเยาวชนเพราะเป็นกลุ่มพื้นฐานสำคัญที่มีความอ่อนไหว คือจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เหมาะแก่การปลูกฝังสร้างจิตสำนึกและการปรับทัศนคติที่ดี การให้ความรู้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและให้เกิดจิตสำนึกรักหวงแหนอยากเรียนรู้เพื่อสืบสานวัฒนธรรม และกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่ไม่ควรละเลยเนื่องจากเป็นผู้รู้ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนมากที่สุด ด้วยวัยวุฒิ คุณวุฒิ จึงเป็นผู้อาวุโสที่ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อ่อนวัยกว่า จึงควรให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ด้านวัฒนธรรม

2.3 การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่จะเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต้องดำเนินการทั้งเชิงรุกและเชิงรับ สรุปได้ดังนี้

2.3.1 การดำเนินการเชิงรุก ควรมีการดำเนินการดังนี้

1) ส่งเสริมกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรืองานประเพณีต่างๆ ให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างเพื่อให้ทุกคนในท้องถิ่นทราบถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพื่อรับรู้และช่วยกันรักษาไว้

2) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าของวัฒนธรรมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ชุมชนมีส่วนร่วม

3) การเข้าไปมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนเพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจ

4) สร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่รักและสืบสานวัฒนธรรมพื้นเมือง

2.3.2 การดำเนินการเชิงรับ ควรมีการดำเนินการดังนี้

1) ส่งเสริมให้ความรู้กับเยาวชนรับรู้ถึงวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านสถานศึกษา

2) ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถสืบทอดองค์ความรู้สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยส่งเสริมเป็น

2 กลุ่ม คือกลุ่มเจ้าของภูมิปัญญาที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์แบบดั้งเดิมด้วยการถ่ายทอดกับคนรุ่นหลัง และกลุ่มผู้นำองค์ความรู้ไปต่อยอดให้สามารถรักษาอัตลักษณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดไว้

3) ปรับกิจกรรมให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน

4) ออกนโยบายการเฝ้าระวัง การสืบสาน ให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีระบบเพื่อทำให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2.4 วิธีการเฝ้าระวังไม่ให้วัฒนธรรมสูญหายไป ด้วยการมีกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านการสอน การอบรมสัมมนา การถ่ายทอด การอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิมไว้ การฟื้นฟู การสังคายนา การจัดพื้นที่เพื่อแสดงเป็นกิจกรรมที่จัดโดยทุกฝ่ายร่วมกับประชาชนในจังหวัดเชียงรายทุกคนให้ความร่วมมือกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่นำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้ จากการศึกษา บทบาทของวัฒนธรรมจังหวัดต่อการเฝ้าระวังวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย ได้ส่งเสริมด้วยการสร้างจิตสำนึกความเป็นวัฒนธรรมของตนเอง อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมเป็นของทุกๆ คนและเฉพาะพื้นที่การสร้างภูมิคุ้มกัน รักษาความเป็นรากเหง้า หากวัฒนธรรมมีการเบี่ยงเบน ต้องเร่งสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจอยู่บนพื้นฐานแบบแผน 4 ด้านนี้คือ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การสืบสาน และการสร้างสรรค์ โดยหลักการดังกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับนโยบายส่วนกลางสำนักเฝ้าระวังวัฒนธรรม ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อเป็นการป้องกันแก้ไขปัญหา และพัฒนาสังคมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดความสมดุลพร้อมๆ กัน ตามวิสัยทัศน์ของกระทรวงวัฒนธรรม และคำอธิบายของ กลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย คือ “เป็นองค์กรหลักในการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ปลุกฝังค่านิยมอันดีงาม บนพื้นฐานคุณธรรม นำสังคมอยู่เย็นเป็นสุข” (Loei Provincial Cultural Office, n.d.) ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนตระหนักถึงการเข้าร่วมการพัฒนา เพื่อให้มีการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจแก้ปัญหา ตามแนวคิดด้านการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1981, p.6)

จากการที่วัฒนธรรมได้รับผลกระทบจากความเป็นโลกาภิวัตน์และการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมใหม่ๆ ผ่านเทคโนโลยีที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มวัยอย่างไม่สามารถต้านกระแสความทันสมัยไว้ได้ แต่อย่างไรก็ตามความหวงแหนวัฒนธรรมเดิมยังคงต้องการให้วัฒนธรรมเหล่านี้คงอยู่คู่กับจังหวัดเชียงรายนำมาสู่การเฝ้าระวังเนื่องจากว่าหากวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกกลืนกลายหรือสูญหายไปแล้ว ความเป็นเอกลักษณ์ ตัวตนของคนเชียงรายที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองเหนือจะไม่มีปรากฏอีกต่อไป คนรุ่นใหม่จะไม่รับรู้ถึงสิ่งดีงาม หรือแก่นแท้ของวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังที่ วิสเลอร์ (Wissler, 1923) กล่าวว่าไว้ว่าวัฒนธรรมมีผลต่อการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม รูปแบบของสังคมและความรักสามัคคีที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ดังนั้นเพื่อป้องกันเฝ้าระวังไม่ให้วัฒนธรรมสูญหายไป การจัดกิจกรรมต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายร่วมกับประชาชนในจังหวัดเชียงราย ทุกคนให้ความร่วมมือกัน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับกลุ่มเยาวชน ที่อยู่ในวัยเรียนรู้จะมีโอกาสซึมซับ รับรู้ถึงความสำคัญของวัฒนธรรมใกล้ตัวของตนและมีความตระหนักในการร่วมอนุรักษ์สืบสาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Lalitmongkol. (2014) เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีระดับภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมด้านภาษาตามการรับรู้ของตนเองสอดคล้องกับระดับที่สังคมยอมรับได้ การเรียนรู้แบบเป็นระบบและต่อเนื่องมีประสิทธิภาพมากที่สุด การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม โดยบูรณาการ เรื่องภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมเข้ากับเนื้อหาวิชาเรียนในทุกกลุ่มสาระ พัฒนาบุคลากรในการให้ความรู้และจัดกิจกรรม ปรับปรุงสื่อและกิจกรรม จัดหาแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้และได้ประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระทรวงวัฒนธรรม ควรมีนโยบายในการนำวัฒนธรรมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยมีการเลือกสรรเพื่อรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้ และ มีการประยุกต์วัฒนธรรมบางส่วน นำมาผลิตสำหรับนักท่องเที่ยวได้มีความตื่นตาตื่นใจในลักษณะนำเสนอประเพณีให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากขึ้นจะนำไปสู่การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้

2. วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย นำผลการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมไปใช้ในการรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการใช้อำนาจของประชาชนในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ด้วยความร่วมมือจาก ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการท้องถิ่น

3. วัฒนธรรมอำเภอควมมีการรณรงค์หรือจัดกิจกรรมเพื่อสร้างค่านิยมใหม่ๆ ด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ให้เยาวชนหรือประชาชนทั่วไปหันมาสนใจและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายพื้นที่วิจัยให้ครอบคลุมในระดับตำบล เนื่องจากบางพื้นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ควรศึกษาในรายละเอียดด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมแต่ละด้าน

2. ควรศึกษาผลกระทบรูปแบบการนำเสนอวัฒนธรรมสู่สินค้าเพื่อการท่องเที่ยวให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

References

- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Lalitmongkol, C. (2014). The learning process of youth to strengthen the cultural immunity. **An Online Journal of Education OJED**, 9(2), 683-694.
- Loei Provincial Cultural Office. (n.d.). Loei Cultural Surveillance Approach : Strategy Group and Cultural Surveillance of Loei Province.
- Plipat, T., Sensatien, S. & Chumthong, S. (2009). **Cultural Surveillance**. [Online]. Available : <http://province.mculture.go.th/maharakham/surveillance/surveillance.php?id=1>. [2018, June 25].
- Wissler, Clark. (1923). **Man and culture**. New York : MacMillan.